

İntihal | Plagiarism: Bu makale, en az iki hakem tarafından incelendi ve intihal içermediği teyit edildi.
| This article has been reviewed by at least two referees and scanned via a plagiarism software.

GEMİ SİCİLİNİN ELEKTRONİK ORTAMDA TUTULMASI

KEEPING THE SHIP REGISTER IN ELECTRONIC ENVIRONMENT

Esra Delice Tekin*

ÖZ

Gemi sicili, gemilerin büyük ekonomik değer taşımaları sebebiyle gemileri kayıt altına tutmak amacıyla kurulmuştur. Geminin ayırt edilmesini sağlayan unsurları, gemi üzerindeki hakları ve hukuki ilişkileri içerir. Teknolojinin gelişmesiyle ülkemizde pek çok sicil elektronik ortamda tutulmaya başlanmıştır. Ancak, gemi sicili teknolojik gelişmelerin gerisinde kalmıştır ve halen fiziki ortamda tutulmaya devam etmektedir. Bunun en önem-li sebeplerinden biri mevzuat düzenlemesinin eski tarihli olması ve gelişen çağa ayak uyduramamasıdır. Her ne kadar bir Gemi Sicil Tüzük Taslağı hazırlanmış olsa da yürürlüğe girmemiştir. GESBİS, bu taslakta yer alan bir kavram olup gemi siciline kayıt ve tescilin yapıldığı, sicil bilgilerinin elektronik ortamda tutulduğu Gemi Sicil Bilgi Sistemi anlamına gelmektedir. Çalışmamızda gemi sicilinin uygulanmasına yönelik hazırlanan taslak incelenmiş, sicilin elektronik ortamda ne şekilde tutulacağına yönelik düzenlenen maddeleri değerlendirilmiştir. Zira gemi sicilinin elektronik ortama geçirilmesi için bir mevzuat düzenlenmesi gerekmektedir. Gemi sicili, sicilin aleniyet işlevi gereği herkes tarafından incelenebilmelidir. Sicilin elektronik ortamda tutulması, sicilin incelenmesini ve sicilden örnek alınmasını kolaylaştıracaktır. Ayrıca elektronik gemi sicili yalnızca defter gemi sicilinden geçiş anlamına gelmemektedir, aynı zamanda sicil işlemlerinin de elektronik ortamda yapılmasını düzenlemelidir. Çalışmamızda elektronik gemi sicilinin, gemi sicil uygulamasına etkileri ve düzenlenmesinde meydana gelecek sorunlar da incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler Gemi ~ Gemi Sicili ~ GESBİS ~ Aleniyet İlkesi ~ Tescil

* Araştırma Görevlisi, Kırıkkale Üniversitesi Hukuk Fakültesi Deniz Hukuku Anabilim Dalı.

0000-0002-4284-5832 delice.tekin@outlook.com

Bu eser Creative Commons Atıf-GayriTicari-Türetilmez 4.0 Uluslararası Lisansı ile lisanslanmıştır.
This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International License.

ABSTRACT

Ship registry was established to keep the ships registered due to the great economic value of the ships. It includes the elements that distinguish the ship, the rights on the ship and the legal relations. With the development of technology, many registers in our country have started to be kept in electronic environment. However, the ship registry has lagged technological developments and still continues to be kept in the physical environment. One of the most important reasons for this is that the legislation is outdated and cannot keep up with the developing age. Although the Draft Ship Registry Regulation has been prepared, it has not entered into force. GESBIS is a concept in this draft and means the Ship Registry Information System, where registration and registration are made in the ship registry and the registry information is kept in electronic environment. In our study, the draft prepared for the implementation of the ship registry was examined and the articles on how to keep the registry in electronic environment were evaluated. Because a legislation should be prepared to transfer the ship registry to electronic environment. The ship registry should be able to be examined by everyone due to the publicity function of the registry. Keeping the registry in electronic environment will facilitate the examination of the registry and taking samples from the registry. In addition, the electronic ship registry does not only mean the transition from the book ship registry, but it should also regulate the registration processes in electronic environment. In our study, the effects of the electronic ship registry on the ship registry application and the problems that may occur in its regulation are also examined.

Keywords Ship ~ Ship Registry ~ GESBIS ~ Publicity Principle ~ Registry Records ~ Registration

GİRİŞ

Geçmişten günümüze süre gelen bilgi edinme ve edinilen bilgiyi kullanma ihtiyacı, bilgiyi sınıflandırma ve saklama uygulamasını ortaya çıkarmıştır. Bilginin sınıflandırılması ve bu şekilde saklanması pek çok disiplinde karşımıza çıkar. Bununla birlikte hukukta, özellikle aleniyeti sağlamak, ticari hayatın devamlılığı için gerekli olan güvenli ortamı oluşturmak ve ekonomik değeri yüksek nesnelere ilgili işlemleri kayıt altında tutmak amacıyla bilgiler saklanır. Bilgilerin sınıflandırılmasında ve saklanmasında kolaylık sağlamak ve bu bilgilere güvenilir bir şekilde ulaşabilmek için sicil sistemleri kullanılmıştır.

Sicil; cisimlerin yahut kişilerin hukuki durumunu, cisim üzerindeki hakları, kişi ile cisim arasında ya da kişiler arasındaki hukuki ilişki hakkında bilgileri içeren kaynaktır.¹ Sicil, kütük ya da kayıt defteri olarak da adlandırılır.² Bu bağlamda ülkemizde, çeşitli hususların ya da işlemlerin kaydına ilişkin siciller tutulmaktadır.³ Gemi sicili de gemilerin ve gemiye ilişkin kayıtların tutulduğu bir sicildir.⁴

Teknolojinin son yıllardaki hızlı gelişimi ve internetin hayatımızda giderek daha etkin bir rol alması, bilgiye ulaşmayı oldukça kolaylaştırmıştır. Bilgi ve belgelere erişimin hızlı olması, bunların dizgesel bir şekilde saklanabilmesi teknolojinin sicil sistemlerine sirayet etmesini gerektirmiştir. Ülkemizde fiziki ortamda tutulan sicillerin sayısı giderek azalmaktadır. Siciller, teknolojik gelişmelere uyarlanarak elektronik ortamda tutulmaya başlanmıştır. Tapu sicili⁵, ticaret sicili⁶, sanayi sicili, rehinli taşınır sicili⁷ elektronik ortamda tutulan sicillere örnek verilebilir. Ancak gemi sicili, teknolojik gelişmelerin çok gerisinde kalmıştır. Halihazırda gemi sicilleri, liman başkanlıklarında bulunan sicil müdürlüklerinde fiziken tutulmaktadır. Çalışmamızda özellikle milli gemi sicilinin elektronik ortamda tutulması ele alınacaktır. Öncelikle gemi sicili kavramı incelenecek, ardından mevcut düzende sicilin nasıl tutulduğu

¹ Bülent Sözer, *Deniz Ticareti Hukuku-I*, İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2019, s. 57-58; Duygu Demirel, *Ticaret Sicili*, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2016, s. 25.

² Sicil, sözlükte bazı konular ya da kişiler hakkında tutulan, bu konular yahut kişiler ilgili bilgileri, belgeleri içeren kütük olarak ifade edilmektedir. Detaylı bilgi için bkz. Ejder Yılmaz, *Hukuk Sözlüğü*, Ankara: Yetkin Yayınları, 2017, s. 681; Reha Poroy ve Hamdi Yasaman, *Ticari İşletme Hukuku*, İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2007, s. 177; Serhan Dinç, "Ticaret Sicilinin Oluşumu, Özellikleri, İşlevi, İspat Gücü ve Etkileri", *Terazi Hukuk Dergisi*, 11/122 (2016), s. 51; Hüseyin Acun, "Gemi Mülkiyetinin Devrinde Sicile Güven İlkesi Sorunu ve Çözüm Önerisi", *Akdeniz Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 10/2 (2020), s. 51; Emine Yazıcıoğlu, "Türk Gemi Sicili", Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, 1990, s. 1; "Sicil" in, "kütük" ü bünyesinde barındıran bir üst kavram görüşü olduğu görüşü için bkz. Kerim Atamer, *Deniz Ticareti Hukuku Cilt II- Gemilerin Eşya Hukuku*, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2018, s. 52.

³ Özel hukuk alanındaki sicillerin bir listesi için bkz. Mehmet Emin Bilge, *Ticaret Sicili*, İstanbul: Beta Yayınları, 1999, s. 6; Fatih Bilgili ve Erhan Demirkapı, *Ticaret Hukuku Bilgisi*, Bursa: Dora Yayınları, 2019, s. 101; Şaban Kayıhan, *Deniz Ticareti Hukuku*, İstanbul: Umuttepe Yayınları, 2020, s. 71.

⁴ Bilge, *Ticaret Sicili*, s. 28; Tahir Çağa ve Rayegân Kender, *Deniz Ticareti Hukuku I*, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2009, s. 72; Hayrettin Kurt, *Türk Uluslararası Gemi Sicili*, Ankara: Yetkin Yayıncılık, 2020, s. 25; Sözer, *Deniz Ticareti Hukuku-I*, s. 60.

⁵ Detaylı bilgi için bkz. Osman Gökhan Antalya, *Elektronik Tapu Sicili*, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2019, s. 65 vd.

⁶ Detaylı bilgi için bkz. Necla Akdağ Güney, *Yeni Türk Ticaret Kanunu ve Avrupa Birliği Mevzuatı Çerçevesinde Ticaret Sicili*, İstanbul Ticaret Odası Yayınları, 2011, s. 38 vd.

⁷ Detaylı bilgi için bkz. Damla Gürpınar, "Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu Uyarınca Kurulmuş Olan Rehinli Taşınır Sicilinin Tapu Sicili ile Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi" *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 19/2 (2017), s. 61 vd.

değerlendirilecektir. Nihayet, gemi sicilinin elektronik ortamda tutulmasının olası etkileri ve elektronik gemi sicili düzenlenirken meydana gelebilecek sorunlar tespit edilmeye çalışılacaktır.

I. GENEL OLARAK GEMİ SİCİLİ VE GEMİ SİCİLİNİN TUTULMASI

A. GEMİ SİCİLİ KAVRAMI VE GEMİ SİCİLİNİN HUKUKİ NİTELİĞİ

Hukuk düzeni gerek ekonomik gerek hukuki yönden büyük değere sahip gemileri, kayıt altına almak istemiştir. Gemi sicili, öncelikle geminin vatandaşlığını tespit etmek ve aleni hale getirmek için kurulmuştur.⁸ Şu an kuruluş amacını yerine getirmenin yanı sıra, geminin ayırt edilmesini sağlayan unsurları, gemi üzerindeki hakları, hukuki ilişkileri ve bunların akıbetine dair bilgileri de içerir.⁹

Taşınmazlarda tapu sicilinin, tacirlerde ise ticaret sicilinin sağladığı aleniyeti; gemiler için gemi sicili sağlamaktadır.¹⁰ Gemi sicili alenidir, sicildeki bilgiler herkes¹¹ tarafından incelenebilir. İncelemenin yanı sıra isteyen herkes, sicil kayıtlarının onaylı veya onaysız örneğini alabilir. Hatta haklı bir menfaati olduğunu inandırıcı şekilde ortaya koyan herkesin sicil dosyalarından başka, bir kaydın tamamlanabilmesi için kendilerine gönderme yapılan belgeleri ve tamamlanmamış tescil taleplerini de inceleme ve onlardan örnek alma yetkisi vardır. (TTK m. 973)

Gemi sicili, TMK m. 7 anlamında resmi sicillerdendir.¹² Yani, gemi sicilindeki kayıtlar aksi ispat edilinceye kadar doğru kabul edilir. Ancak gemi sicilindeki kayıtlar, diğer resmi siciller de olduğu gibi, yalnızca kanunen içermesi gereken hususlar bakımından karene oluşturur.¹³ TTK m. 954/3 hükmünde yapılan atıf sebebiyle gemi sicilinin tutulmasından doğan tüm zararlardan, TMK m. 1007 gereğince devlet kusursuz ve asli sorumludur.¹⁴

B. TÜRK GEMİ SİCİL ORGANİZASYONU

Türk hukuk düzeni içerisinde Milli Gemi Sicili, Türk Uluslararası Gemi Sicili ve Yapı Halindeki Gemilere Özgü Sicil olmak üzere üç farklı gemi sicili vardır. Bunların yanı sıra sicil niteliğine sahip olup olmadığı tartışmalı bir kayıt sistemi olan Bağlama Kütüğü mevcuttur.

⁸ Mertol Can, *Deniz Ticareti Hukuku Cilt I*, Ankara: İmaj Yayıncılık, 2003, s. 41-42; Çağa ve Kender, *Deniz Ticareti Hukuku I*, s. 72; Adil İzveren, Nisim Franko ve Ahmet Çalık, *Deniz Ticareti Hukuku*, Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 1994, s. 34.

⁹ Rayegân Kender, Ergon Çetingil ve Emine Yazıcıoğlu, *Deniz Ticareti Hukuku*, İstanbul: Filiz Kitabevi, 2020, s. 95; Can, *Deniz Ticareti Hukuku Cilt I*, s. 42; Çağa ve Kender, a.g.e., s. 72; Aslıhan Sevinç Kuyucu, "Bağlama Kütüğüne Kayıtlı Gemilerin Mülkiyetinin Özel Hukuk Hükümlerine Göre Kazanılmasına İlişkin Esaslar", *Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Özel Hukuk Bülteni*, 37/2 (2017), s. 689.

¹⁰ Çağa ve Kender, a.g.e., s. 72; Yazıcıoğlu, "Türk Gemi Sicili", s. 2.

¹¹ Bu durum tapu sicilinden farklılık gösterir. İlgisi olsun olmasın isteyen herkes gemi sicilini inceleyebilir. Tapu sicilinin incelenebilmesi için TMK m. 1020 hükmü gereğince kişinin ilgisini ispat etmesi gerekir. Detaylı bilgi için bkz. Mehmet Ayan, *Eşya Hukuku – I: (Zilyetlik ve Tapu Sicili)*, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2016, s. 222 vd.

¹² Kayhan, *Deniz Ticareti Hukuku*, s. 72; Zehra Şeker Ögüz, "Türk Hukukunda Gemi Sicillerinin Düzenlenişi ve Sahip Olduğu Fonksiyonlar," *Cumhuriyetin 75. Yıl Armağanı*, (1999), s. 879.

¹³ Yazıcıoğlu, a.g.t., s. 2.

¹⁴ Lale Sirmen, *Tapu Sicilinin Tutulmasından Doğan Zararlardan Devletin Sorumluluğu*, Ankara: Sevinç Matbaası, 1975, s. 29.

Türk gemi sicili organizasyonunda yer alan ilk sicil, gemi sicili başlığı altında TTK'nin 954. ve 995. maddeleri arasında düzenlenmiştir. Bu gemi sicili, TTK'nin yanı sıra halen yürürlükte bulunan 1957 tarihli Gemi Sicil Nizamnamesi'nde düzenlenmiştir.¹⁵ Özel bir adı veya tanımlaması olmayan bu gemi sicili, 1999 tarih ve 4490 sayılı Türk Uluslararası Gemi Sicili Kanunu'nun 2/c maddesi ile milli gemi sicili olarak adlandırılmıştır.¹⁶ Milli Gemi Sicili (MGS), Türk gemileri için Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığının¹⁷ uygun göreceği yerlerde¹⁸ sicil müdürlükleri tarafından tutulur (TTK m. 954).

Türk Uluslararası Gemi Sicili (TUGS), 16 Aralık 1999 tarihli Türk Uluslararası Gemi Sicili Kanunu ile mevzuatımıza girmiştir. TUGS Kanunu'nun 1. maddesinde de düzenlendiği gibi, Türk Uluslararası Gemi Sicili, sicile tescil edilen gemilere kolaylık sağlayarak Türk denizciliğinin geliştirilmesini hızlandırmak ve ekonomiye katkısını arttırmak amacıyla oluşturulmuştur.¹⁹ Türk Uluslararası Gemi Sicili mahiyeti itibarıyla, ikinci sicil niteliğindedir.²⁰ TUGS işlemlerini yürütmek amacıyla öncelikle İstanbul'da daha sonra ise İzmir'de TUGS Müdürlüğü kurulmuştur.²¹ TUGS Yönetmeliği m. 5/2'de gerek görülmesi halinde, ilgili Bakanlığın²² onayı ile, Milli Gemi Sicil dairelerinin bulunduğu yerlerde TUGS irtibat bürolarının açılacağı hüküm altına alınmıştır.

Halen inşa halinde olmasına rağmen gemiler, ekonomik olarak büyük değer taşır. Taşıdıkları değer sebebiyle²³ de kanun koyucu, yapı halindeki gemilerin de bir sicil altında tutulmasında fayda görmüş ve Yapı Halindeki Gemilere Özgü Sicil²⁴ kurulmuştur. Yapı sicili, Milli Gemi Sicili örnek alınarak düzenlenmiştir; gemi sicil memurları tarafından, yapım yerinin bağlı bulunduğu sicil müdürlüğüne tutulur. Ancak aleniyet konusunda milli gemi sicilinden ayrılır. Şöyle ki; yapı sicilinde, sicil kayıtlarını ve bu kayıtlarının dayanaklarını incelemek ve örneklerini almak isteyen kişi ilgisini ispat etmelidir.²⁵

Bağlama Kütüğü, Türk hukuk düzeni içerisinde yer alan bir gemi siciline tescil edilmiş olmayan gemi, deniz ve iç su araçlarının kayıt altına alınması ve bunların etkili bir şekilde denetlenebilmesi amacıyla kurulmuş bir kayıt düzenidir. Bağlama kütüğü, liman

¹⁵ 2013 yılında halihazırda yürürlükte bulunan nizamname yerine geçmek üzere Gemi Sicil Tüzük Taslağı hazırlanmış olmasına rağmen şimdiye kadar yürürlüğe konulmamıştır.

¹⁶ Sözer, a.g.e., s. 63.

¹⁷ 09.07.2018 tarihinde resmî gazetede yayımlanan 703 sayılı KHK'nin 31. maddesinin 1. fıkrası a bendi uyarınca, 26.09.2011 tarih ve 655 sayılı Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin adı Ulaştırma ve Altyapı Alanına İlişkin Bazı Düzenlemeler Hakkında Kanun Hükmünde Kararname olarak değiştirilmiştir. Bu sebeple TTK m. 954/1 metninde yer alan Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı ifadesinden Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı anlaşılmalıdır.

¹⁸ GSN m.1'de gemi sicil müdürlüklerinin İstanbul, Trabzon, Samsun, Zonguldak, Bandırma, Çanakkale, İzmir, Antalya, Mersin ve İskenderun'da kurulacağı düzenlenmiştir.

¹⁹ Detaylı bilgi için bkz. Hayrettin Kurt, "Türk Uluslararası Gemi Sicili Kanunu'nun Değerlendirilmesi", *Ankara Barosu Dergisi*, 64/4 (2014), s. 276; Can, a.g.e., s. 70; Çağa ve Kender, a.g.e., s. 88.

²⁰ Kender, Çetingil ve Yazıcıoğlu, *Deniz Ticareti Hukuku*, s. 97; Halil Şimdi ve Ayşegül Karataş, "Türkiye Uluslararası Gemi Sicili Kanunu Amacına Ulaştı mı?", *Alphanumeric Journal*, 7/3 (2019), s. 76.

²¹ Kurt, *Türk Uluslararası Gemi Sicili*, s. 43.

²² İlgili bakanlık kavramından, Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı anlaşılmalıdır.

²³ Sözer, a.g.e., s. 81.

²⁴ Bu sicil, çoğu zaman, kısaca "yapı sicili" olarak nitelendirilir. Detaylı bilgi için bkz. Atamer, *Deniz Ticareti Hukuku Cilt II*, s.49

²⁵ Çağa ve Kender, a.g.e., s. 84; Can, a.g.e., s. 64.

başkanlıklarında; liman başkanlığının yetki sınırları içinde olmayan iç sularda ise belediye başkanlıkları²⁶ bünyesinde tutulur. Bağlama kütüğünün hukuki niteliğinin ne olduğu²⁷, Türk gemi sicil sisteminin bir unsuru sayılıp sayılmadığı²⁸ tartışmalıdır. Kanaatimizce, kanun koyucu, bağlama kütüğüne ilişkin mevzuatta bilinçli olarak “kütük” kavramını kullanmış; “sicil” yahut “gemi sicili” ifadelerini kullanmaktan kaçınmıştır. Bu nedenle Bağlama Kütüğü bir sicil düzeni değildir.

C. GEMİ SİCİLİNİN TUTULMASI

Gemi sicili, Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığının²⁹ uygun göreceği yerlerde tutulur. Gemi Sicil Nizamnamesi’nde, bu sebeple, Trabzon, Samsun, Zonguldak, İstanbul, Bandırma, Çanakkale, İzmir, Antalya, Mersin ve İskenderun limanlarında gemi sicillerinin tutulacağı düzenlenmiştir (GSN m. 1). Gemi sicili, sayılan liman başkanlığı nezdinde çalışan sicil müdürlüklerince, o yerde deniz ticareti işlerine bakmakla görevli asliye ticaret mahkemesinin, bulunmadığı takdirde asliye ticaret mahkemesinin, o da yoksa ticaret davalarına bakmakla görevli asliye hukuk mahkemesinin gözetimi altında tutulur (TTK m. 954/2).

Gemi sicilinin tutulmasından doğan zararlardan, TMK m. 1007 hükmünün gemi sicilleri bakımından da uygulanacağını düzenlemesiyle, devlet sorumludur. Gemi sicilinin tutulmasıyla meydana bir zarar gelmesi durumunda zarar gören hak sahibi, Türk Medeni Kanunu’nun 1007. maddesi uyarınca devletten zararının giderilmesini isteme hakkına sahiptir. Devletin bu sorumluluğu, asli ve kusursuz bir sorumluluktur. Hak sahibinin istemi üzerine zararı tazmin eden devlet, zarara neden olan görevliye kusuru ölçüsünde rücu edebilir.³⁰

1. Defter (Klasik) Gemi Sicili Tutulması

Defter gemi sicilinin temel mantığı, maddi varlığı olan bir deftere ve onun sayfalarına dayanır. Gemiye dair kaydedilecek hususlar, sicilin gemi ile ilgili sayfasına elle yahut bilgisayarla yazılmaktadır. Ülkemizde halihazırda gemi sicili, bu yöntem kullanılarak tutulmaktadır.

Gemi sicillerinin ne şekilde tutulacağı ve sicil memurlarının sicili tutarken hangi kuralara uyacağı Gemi Sicil Nizamnamesi’nde açıkça düzenlenmiştir. Gemi sicilleri, sicil müdürlüklerinde birbirlerini takip eden numaralarla sıralanmış ciltler halinde tutulur. Her cilt, eşit sayıda sayfa içeren, sıralı sicil defterlerinden oluşur. Birden fazla olan ciltten oluşan sicillerde,

²⁶ Bağlama kütüğünün kurulmasındaki ana amacın belediyelere gelir sağlamak oluşu ve kütüğün deniz ticareti hukuku ile ilgili olmadığı görüşü için bkz. Sözer, a.g.e., s. 105-106.

²⁷ Bağlama kütüğünün; kayıt işlemleri için liman başkanlıklarının sorumlu olması, hak sahipliği belgesinin düzenlenmesi, mülkiyetin devri için tescilin şart olarak aranması, kayıt ile Türk Bayrağı çekme hakkının kazanılması ve buna ilişkin ruhsatname verilmesi sebebiyle sicil niteliğinde olduğu görüşü için bkz. S. Didem Algantürk Light, “Bağlama Kütüğü Uygulama Yönetmeliği Hakkında Değerlendirmeler”, *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8/16 (2009), s. 51; Bağlama kütüğünün; 1 Kasım 2011 tarihinde resmî gazetede yayımlanan 655 sayılı KHK’nin m. 44./1 hükmüyle 491 sayılı KHK Ek Madde 12’yi kaldırılması sebebiyle sicil niteliğini kazandığı görüşü için bkz. Atamer, a.g.e., s. 56; aksi yönde bağlama kütüğünün sicil niteliği olmadığı görüşü için bkz. Sözer, a.g.e., s.106; İsmail Demir, “Yeni Bağlama Kütüğü Rejimi Üzerine Değerlendirmeler”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 64/1 (2015), s. 120; Aslıhan Sevinç Kuyucu, “Bağlama Kütüğü”, s. 694.

²⁸ Sözer, a.g.e., s.106.

²⁹ Her ne kadar TTK’nin 954. maddesi metninde Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı geçse de 703 sayılı KHK’nin m. 31/1-a bendi hükmü gereğince, Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı anlaşılmalıdır.

³⁰ Sirmen, *Tapu Sicilinin Tutulmasından Doğan Zararlardan Devletin Sorumluluğu*, s. 29.

her cilt kendinden öncekinin devamıdır. Sicili oluşturan her cilt, kullanılmaya başlanmadan sicil müdürlüğünün gözetimine tabi olduğu mahkemece,³¹ sayfa ve defter sayısı gösterilerek tasdik edilir. Ayrıca her cildin başında içerdiği defterleri gösteren bir fihrist yer alır.

Her gemi için sicilde ayrı bir defter açılır (GSN m. 15). Bir malikin birden fazla gemisi olması halinde, tapu sicilinde olduğu gibi,³² her gemi ayrı ayrı sicillere kaydedilir. Bir geminin sicile tescili gerektiğinde boş olan ilk defter kullanılır. Her defter, bir başlık ve 3 kısım içerir ve kural olarak 8 sayfadan oluşur.³³

Sicil defterinin ilk sayfasını oluşturan başlık kısmına gemi sicil dairesinin adı, defter numarası ile nakil ve kapatmaya ilişkin GSN'nin 55,56 ve 58. maddesi uyarınca gerekli açıklama yazılır (GSN m. 61). Defterin geriye kalan sayfaları üç kısımdan oluşur ve bu kısımlar sütunlar halinde tutulur. Sicil defterinin ikinci ve üçüncü sayfasının oluşturan birinci kısımda gemiye ilişkin kayıtlar yer alır (GSN m. 62). Geminin adı; tanınma işareti; geminin türü ve yapımında kullanılan hammadde, geminin inşa olunduğu yer ve tezgâh ile kızaktan indiği yıl;³⁴ bağlama limanı; resmi ölçme neticeleri ile ölçümü yapan merciin adı ve ölçüm tarihi; geminin tescil olunduğu gün; gemi kaydının terkin ve terkin sebebi; değişiklik yapılan vakıalar ve bunların hangi sütunlarda yapıldığı ile bayrak çekme hakkına ilişkin kayıtlar 10 sütun halinde birinci kısma kaydedilir.

Defterin dördüncü ve beşinci sayfalarını içeren ikinci kısım ise gemi maliklerine ilişkin kayıtları içerir.³⁵ Bu kayıtlar 5 sütun halinde yazılır. Defterin üçüncü kısmı, altı ve yedinci sayfalardan oluşur. Bu sayfalarda gemi ipotekleri, intifa hakkı ve gemi payları üzerindeki rehin haklarına ve hacizlere ilişkin kayıtların yer aldığı 8 sütun mevcuttur.

Her sicil defteri hakkında aynı numarayı taşıyan bir de sicil dosyası tutulur. Bu dosyaya; sicil kayıtlarının dayandığı yahut atıfta bulunduğu ve sicil memurluğunca saklanması gereken belgeler ile tescil talebiyle birlikte verilen³⁶ belgeler konulur (GSN m. 47/2; GSN m. 90). Aynı sicil dairesinde bulunan birden çok sicil defteriyle alakası olan belgeler, ilgili defterlerden birinin dosyasına konur ve diğer defterlerin dosyalarında bu dosyaya atıf yapılır (GSN m. 47/3).

Sicil defterlerini içeren her cildin başında içerdiği defterleri gösteren bir fihrist yer alır. Bu fihristler sicil dairesi tarafından, biri maliklerin isimlerine göre diğeri ise gemilerin isimlerine göre olmak üzere alfabetik olarak tutulur. Malikler fihristi, malik veya maliklerin ad ve soyadlarını,³⁷ malikin donatma iştiraki olması halinde müşterek donatanlarla birlikte gemi müdürünün ad ve soyadını içerir. Ayrıca gemilerin cilt ve defter numaraları da bu fihristte yazılır.

³¹ Sicil müdürlüğünün bulunduğu yerdeki deniz ticareti işlerine bakmakla görevli asliye ticaret mahkemesi, bulunmadığı takdirde asliye ticaret mahkemesi, o da yoksa ticaret davalarına bakmakla görevli asliye hukuk mahkemesi anlaşılmalıdır.

³² Yazıcıoğlu, a.g.t., s. 2.

³³ GSN m. 65'te; sekizden fazla sayfa içeren sicil defterlerinin düzenlenmesinde ve deftere eklenecek sayfalara karar karar verilmesinde yetkinin Adalet Bakanlığında olduğu düzenlenmiştir.

³⁴ GSN m. 62/1 b. 5 hükmünde geminin inşa edildiği yer ve tezgâh ile kızaktan indiği yılın tespitinin oldukça zor olduğu ve mümkün olmadığı hallerde tespit edilemediğine dair sicile şerh verilmesi gerektiği düzenlenmiştir.

³⁵ Gemi maliklerine ilişkin kayıtların deftere yazılacağı GSN m. 63'te düzenlenmiştir.

³⁶ Tescil talebiyle birlikte bildirilecek hususlar için TTK m. 960.

³⁷ Malik veya maliklerin tüzel kişi olması halinde ticaret unvanları fihristte yazılır.

Gemiler fihristinde ise geminin adı ile sicile kayıtlı olduğu cilt ve defter numarası yazılır. Gemiler fihristinin birer örneği diğer sicil dairelerine gönderilir.

Gemi Sicil Nizamnamesi'nde sicil kayıtlarının el yazısıyla okunaklı bir şekilde ve kısaltma kullanılmaksızın yazılacağı düzenlenmiştir. Kayıtlar yazılırken kırmızıdan başka bir renk kullanılmalıdır. Çünkü kırmızı mürekkep kayıtların hükmünü yitirdiğini yahut iptal edildiğini gösterir.³⁸ Sicil kayıtlarında damga kullanılmaz, ayrıca kayıtlarda kazıntı yapılamaz ve kayıtlar okunamayacak hale getirilemez. Her kayıt, kaydedildiği tarih yazıldıktan sonra sicil memuru tarafından imzalanır.

2. Elektronik Ortamda Gemi Sicili Tutulması

Elektronik ortamda tutulan gemi sicilinde, gemilere dair kaydedilecek bilgi ve hususların bir bilgisayar veri programı aracılığıyla elektronik ortama işlenmesi söz konusudur.³⁹ Elektronik gemi sicili sayesinde, sicilde tutulan kayıt ve bilgilere bir defterden değil bir bilgisayar ekranından ulaşılabilir ve talep halinde bir yazıcıdan çıktısı alınabilir.

Ülkemizde gemi sicili, Gemi Sicil Nizamnamesi'nin öngördüğü şekilde tutulmaktadır. TTK m. 994'te "Gemi sicilinin kuruluşu ve nasıl tutulacağı, müdür ve memurlarının sahip olmaları gereken nitelikleri, hukuki ilişkilerin nasıl belgelenecekleri ve tescil olunacakları, kayıtların düzeltilmesi, değiştirilmesi ve silinmesine ilişkin tamamlayıcı hükümler Cumhurbaşkanınca çıkarılan yönetmelik ile belirlenir." denilmişse de halihazırda çıkarılmış bir yönetmelik yoktur. 1957 tarihli Nizamname, gelişen teknoloji ve artan gemi sayısı karşısında yetersiz kalmaktadır.

Tüm gemi, deniz ve iç su araçlarının sicilleri, 10.07.2018 tarihli ve 30474 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 478. maddesi (d) bendi⁴⁰ uyarınca Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı tarafından tutulmaktadır. Bakanlık, başvuru, bilgi sorgulama ve ödeme gibi işlemler için vatandaş başvurularının portal üzerinden gerçekleştirilmesi yönünde karar almış ve Umurbey Vatandaş Portalı'nı kurmuştur. Daha sonra bu portalın e-Devlet ile uyumunu sağlamıştır.⁴¹ Ancak Umurbey Vatandaş Portalı sicil işlemlerinin yapıldığı bir platform değildir. Yalnızca başvuru, bilgi sorgulama ve ödeme işlemlerinin yapıldığı; başvuru yapılması halinde bilgi ve belge sunulacaksa bu bilgi ve belgelerin sisteme yüklenerek ön kontrolünün sağlandığı bir sistemdir.⁴² Sicil işlemlerinin yapılabilmesi için ilgilinin yine sicil müdürlüğüne gitmesi gerekmektedir.⁴³

³⁸ Kırmızı mürekkebin kullanıldığı yerler için bkz. GSN m. 53; GSN m. 55/4; GSN m. 58; GSN m. 72.

³⁹ Antalya, *Elektronik Tapu Sicili*, s. 66.

⁴⁰ "Her cins gemi, deniz ve iç su aracının; sicilinin ve/veya kaydının tutulmasına ilişkin usul ve esasları belirlemek, bunların tescilini ve/veya kaydını yapmak; alımı, satımı ve kiralanmasıyla ilgili usul ve esasları belirlemek"

⁴¹ "Dijital dönüşüme Türk bayraklı gemilerimizin Gemi Sicil işlemleri ile devam ediyoruz..." T.C. Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı Denizcilik Genel Müdürlüğü, erişim 26 Kasım, 2021, <https://denizcilik.uab.gov.tr/haberler/dijital-donusume-turk-bayrakli-gemilerimizin-gemi-sicil-islemleri-ile-devam-ediyoruz> .

⁴² Detaylı bilgi için bkz. <https://umurbey.uab.gov.tr/Vatandas/VatandasSSS> .

⁴³ "Gemi Sicil ve Bağlama Kütüğü İşlemleri" T.C. Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı Denizcilik Genel Müdürlüğü, erişim 28 Kasım, 2021 <https://denizcilik.uab.gov.tr/duyurular/gemi-sicil-ve-baglama-kutugu-islemleri> .

II. ELEKTRONİK GEMİ SİCİLİ

A. BAĞLAMA KÜTÜĞÜ UYGULAMA YÖNETMELİĞİNDE YER ALAN GEMİ SİCİL BİLGİ SİSTEMİ (GESBİS)

Bağlama kütüğü, herhangi bir sicile kayıtlı olmayan her türlü gemi, deniz ve iç su araçlarının kayıt altına alınabilmesi için 2009 yılında kurulmuştur.⁴⁴ Bağlama Kütüğü'nün ne şekilde tutulacağı ise 14 Eylül 2009 tarih ve 27349 sayılı Resmî Gazete ile yürürlüğe giren Bağlama Kütüğü Uygulama Yönetmeliği'nde düzenlenmekteydi. Bu Yönetmelik'in 8. maddesinde bağlama kütüğü dosyası dışındaki tüm kayıtların elektronik ortamda tutulacağı öngörülmüş ve idareye, bağlama kütüğünün elektronik ortamda tutulabilmesi için ülke genelinde uygulanabilen "Bağlama Kütüğü Bilgi Sistemi"ni kurma görevi verilmişti. Bu sistemin hızlı, düzenli ve kesintisiz şekilde çalışması ile yedeklenmesi ve güvenliğinden de idare sorumlu tutulmuştu. Ancak, 2011 yılında 655 sayılı Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile 491 sayılı KHK kaldırılmıştır ve 43. maddesinde bağlama kütüğü yeniden düzenlenmiştir. 655 sayılı KHK'nin yürürlüğe girmesinden sonra, 2014'te yeni bir Bağlama Kütüğü Uygulama Yönetmeliği (BKUY)⁴⁵ yürürlüğe konulmuştur. Yönetmelik'in 37. maddesi ile 2009 tarihli BKUY yürürlükten kaldırılmıştır.

2014 tarihli Yönetmelik'te eski yönetmelikte yer almayan yeni bir kavram karşımıza çıkmaktadır. Yönetmelik'in tanımlar başlıklı 4. maddesinin (g) bendinde GESBİS, gemi siciline kayıt ve tescilin yapıldığı, sicil bilgilerinin elektronik ortamda tutulduğu 'Gemi Sicil Bilgi Sistemi' olarak tanımlanmıştır. Eski BKUY'de kurulması öngörülen bağlama kütüğü bilgi sistemi, yeni Yönetmelik'te Gemi Sicil Bilgi Sistemi olarak adlandırılmıştır. Bu durum, bağlama kütüğünün Türk sicil düzeninde yer alan bir sicil olup olmadığı konusunda bir soru işareti oluşturmuştur.⁴⁶

Bağlama kütüğü, BKUY m. 15/1'e göre GESBİS'te tutulur. Bağlama kütüğüne kayıt, gemi, deniz ve iç su aracının malik veya işletenlerinin⁴⁷ yazılı talebi üzerine yapılır.⁴⁸ Kayıt talebinin kabulü üzerine bağlama kütüğü kayıt personeli, elektronik ortamda yani GESBİS'te bağlama kütüğü sıra sayısı otomatik olarak verilen yeni bir bağlama kaydı açarak gerekli bilgileri işler. Bunun üzerine her gemi, deniz ve iç su aracına ayrı ayrı olmak üzere bağlama kütüğü numarası verilir.⁴⁹

⁴⁴ 2009 yılında, 10.8.1993 tarihli ve 491 sayılı Denizcilik Müsteşarlığının Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'ye eklenen Ek Madde 12'ye dayanarak kurulmuştur. Kerim Atamer, "Bağlama Kütüğü: Yasama Amacı, Uygulama Alanı ve Özel Hukuk Kurallarına Etkisi", *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi*, 25/4 (2009), s. 331.

⁴⁵ 25.09.2014 tarihli ve 29130 sayılı Resmî Gazete ile Bağlama Kütüğü Uygulama Yönetmeliği yürürlüğe girmiştir.

⁴⁶ Bağlama kütüğünün, 655 sayılı KHK'nin m. 44./1 hükmüyle 491 sayılı KHK Ek Madde 12'yi kaldırılması sonucunda sicil niteliğini kazandığı görüşü için bkz. Atamer, a.g.e., s. 56.

⁴⁷ Detaylı bilgi için bkz. Demir, "Yeni Bağlama Kütüğü Rejimi Üzerine Değerlendirmeler", s. 123.

⁴⁸ BKUY m. 13/1'de gemi, deniz ya da iç su araçlarının, malik veya işletenlerin yanında vekilleri yahut kanuni temsilcilerinin de yazılı talebiyle bağlama kütüğüne kaydedilebileceği düzenlenmiştir.

⁴⁹ BKUY m. 15/1; Bağlama kütüğü numarası, Yönetmelik'in 4. maddesinin 1. fıkrasının (b) bendinde "bağlama kütüğüne kaydedilen her bir gemi, deniz ve iç su aracı için farklı sayı ile belirlenmiş ve ülke genelinde tek olan numara" olarak tanımlanmıştır.

Bağlama kütüğüne kayıtlı gemilere düzenlenecek her türlü belge de GESBİS'te düzenlenir. Bağlama kaydı örneği elektronik ortamda hazırlanır (BKUY m. 23/2). Bu belgeler hazırlayan memur tarafından paraflanır, daha sonra liman başkanı tarafından imzalanır ve mühürlenir. Belgelerin bir örneği ilgili kişiye imza karşılığı elden verilirken diğer örneği de saklanmak üzere geminin bağlama kütüğü dosyasına konulur (BKUY m. 8/2). GESBİS'te yapılan elektronik işlemler, belgeye dönüştürülerek Bağlama Kütüğü Dosyasına konulur ve elektronik ortamdaki işlemler belge üzerinden bu dosya sayesinde takip edilir. Dolayısıyla Bağlama Kütüğü'nün hem GESBİS'te hem de fiziki olarak tutulduğu sonucuna varılabilir. Bu nedenle Bağlama Kütüğü Dosyası, yapılan işlemleri belge olarak kendinde içerdiğinden Bağlama Kütüğü'nün içeriği sayılır.⁵⁰

GESBİS'te tutulan bağlama kütüğünden terkin edilen gemi, deniz ve iç su aracının bağlama kaydına silinme sebebi yazılır, "silinmiştir" kaydı düşülür ve kayıt kapatılır. Silinmiş kayıtlar, bağlama kaydının aynı sıra sayısı ile GESBİS'te saklanır (BKUY m. 20/6). BKUY m. 15/3'te bağlama kütüğü kayıtlarını tutmakla görevli her bir personele bağlama kütüğü bilgi sisteminden şifre verileceği ve kütük işlemlerinin elektronik ortamda yapılacağı düzenlenmiştir. Ancak kanımızca bağlama kütüğü bilgi sisteminden anlaşılması gereken GESBİS'tir. Çünkü yönetmelikte düzenlenen elektronik ortam GESBİS olup bağlama kütüğü bilgi sistemi ile ilgili herhangi bir bilgi yer almamaktadır. Bağlama kütüğü bilgi sistemi eski Yönetmelik'te yer alan, ülke genelinde uygulanabilen ve bağlama kütüğünün elektronik ortamda tutulabilmesi amacıyla idare tarafından kurulması öngörülen bir sistemdir.

B. GEMİ SİCİL TÜZÜK TASLAĞINDA YER ALAN GESBİS

TTK m. 994 hükmünde, gemi sicilinin kuruluşu ve nasıl tutulacağı, müdür ve memurlarının sahip olmaları gereken niteliklerin neler olacağı, hukuki ilişkilerin nasıl belgeleneceği ve tescil olunacağı, kayıtların düzeltilmesi, değiştirilmesi ve silinmesine ilişkin tamamlayıcı hükümlerin Cumhurbaşkanınca çıkarılan yönetmelik⁵¹ ile belirleneceği düzenlenmiştir. Bu bağlamda, TTK m. 994 hükmüne ve 655 sayılı KHK hükümlerine dayanılarak gelişen teknoloji çağına yabancı kalan Gemi Sicil Nizamnamesi yerine konulmak üzere Gemi Sicil Tüzüğü Taslağı (GSTT)⁵² hazırlanmıştır.⁵³ Türk Uluslararası Gemi Sicili'ne ve Bağlama Kütüğü'ne ilişkin mevzuatın özel hükümleri saklı tutularak bu Tüzük'ün Türk Uluslararası Gemi Sicili ve Bağlama Kütüğü hakkında da uygulanacağı düzenlenmiştir (GSTT m. 2). Fakat, Gemi Sicil Tüzüğü Taslağı henüz yürürlüğe girmediğinden Milli Gemi Sicili'ne tamamlayıcı olarak Gemi Sicil Nizamnamesi hükümleri uygulanacaktır.

Gemi Sicil Tüzük Taslağı'nda GESBİS, Bağlama Kütüğü Uygulama Yönetmeliğinde olduğu gibi, gemi siciline kayıt ve tescilin yapıldığı, sicil bilgilerinin elektronik ortamda

⁵⁰ Yönetmelik'in 4. maddesinin 1. fıkrasının (a) bendinde gemi, deniz ve iç su aracının kaydedildiği, ana ve yardımcı kütüklerden oluşan elektronik kayıt sistemi ve bağlama kütüğü dosyası, bağlama kütüğünün tanımı olarak düzenlenmiştir.

⁵¹ 02.07.2018 tarihli ve 700 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 192. maddesiyle tüzük ibaresi Cumhurbaşkanınca çıkarılan yönetmelik olarak değiştirilmiştir.

⁵² Söz konusu bu taslak 2011 yılında hazırlandığından adına Gemi Sicil Tüzüğü Taslağı denmiştir. Bu çerçevede, çalışmamızda her ne kadar tüzük taslağı desek de bu yönetmelik olarak anlaşılmalıdır.

⁵³ GSTT m. 3.

tutulduğu “Gemi Sicil Bilgi Sistemi” olarak tanımlanmıştır. GSTT m. 7’ye göre Gemi Sicil Bilgi Sistemi bir ana kütük ve yardımcı kütükten oluşur. Ana kütük, Milli Gemi Sicil kaydı, Türk Uluslararası Gemi Sicili kaydı, Yapı Halindeki Gemilere Özgü Sicil kaydı, Bağlama Kütüğü ve Geçici Bayrak bölümünü içerirken, yardımcı kütük; malikler listesi, işletenler listesi ve takyidatlar listesinden oluşur.

Gemi siciline kayıtlı gemiler için her türlü belge GESBİS’te düzenlenir. Hazırlanan belge hazırlayan memur tarafından paraflanır, sicilden sorumlu müdürce imzalandıktan sonra mühürlenir. Bu belgelerin bir örneği ilgili kişiye imza karşılığı elden verilir, diğer örneği de muhafaza edilmek üzere geminin dosyasına konulur. Düzenlenen belgelerde yer alan bilgiler GESBİS’te muhafaza edilirken, GESBİS’te tutulan kayıtlara ait belgeler de ilgili sicil limanı tarafından dosyalanarak saklanır. Tüzük’te de Bağlama Kütüğü’nde olduğu gibi elektronik ortamdaki işlemlerin dosya üzerinden takip edileceği düzenlenmiştir.

GSTT m. 10’a göre gemiler, TTK m. 959 uyarınca, geminin malik veya maliklerinden birinin talebi üzerine sicile tescil edilir. Bu talep, geminin bağlama limanının tabi olduğu sicil müdürlüğüne yazılı olarak yapılır. Gemi siciline kayıt işlemlerinin hepsi GESBİS’te yapılır (GSTT m. 9). GSTT m. 11, ‘Kayıt Usulü’ kenar başlığı ile düzenlenmiş ve gemilerin sicile kaydının ne şekilde yapılacağını ayrıntılı olarak ele almıştır. Madde hükmüne göre, GESBİS’ten gemi için isim onayı alınır. Daha sonra kaydı yapan memur tarafından teknik kütük işlemleri yapılır ve “gemi siciline kaydedilecek gemiler” listesinden kaydı yapılacak gemi seçilerek GESBİS’te yeni bir gemi kaydı sayfası açılır. Bu sayfaya TTK m. 963’te belirtilen hususlar kaydedilir. Gemiye ilişkin bilgiler GESBİS’te hazırlanacak Kütük Kayıt Örneği ile belgelenir (GSTT m. 17/1). Bu nedenle kayıt ve tescilin sonunda kütük kayıt örneğinden suret alınarak işlem sona erdirilir. Kütük kayıt örneğinden alınan suret, işlemi gerçekleştiren memur tarafından paraflanır ve sicilden sorumlu müdürce imzalandıktan sonra mühürlenerek tescil işlemi tamamlanır. Kütük kayıt örneği, kayıt için alınan belgelerle birlikte sicil dosyasında.⁵⁴ GESBİS’te, yapılan işlemler, işlemi yapan memur, işlemin tarihi ve saati gibi tüm ayrıntılar otomatik olarak kaydedilir (GSTT m. 11/3).

Gemi siciline işlenmesi talep edilen ipotek ile temlik hakkını kısıtlayan veya yasaklayan şerhler, şahsi haklar, tescille ilgili geçici şerhler ve mevzuatın öngördüğü diğer şerhler sicil müdürlüğüne geminin GESBİS’teki kaydının takyidat bölümüne⁵⁵ işlenir. Takyidatın sebebini oluşturan belgeler geminin fiziken tutulan sicil dosyasında saklanır. Üzerinde ipotek bulunan geminin ipoteginin ve takyidat bölümüne kaydedilen şerhlerin kalktığına dair yetkili adli yahut idari merciler tarafından verilen kararın sicil müdürlüğüne ulaşmasının ardından ipoteginin ya da şerhin iptali GESBİS’e işlenir. Takyidata sebep olan belgelerin saklanmasında olduğu gibi, İptal işlemine esas belgeler de geminin sicil dosyasında saklanır. Gemi üzerindeki takyidat bilgileri GESBİS’te hazırlanacak Kütük Kayıt Örneği ile belgelenir (GSTT m. 17/1).

⁵⁴ Gemiler için bir elektronik ortam olan GESBİS’in yanında, fiziki ortamda da bir sicil dosyası tutulacağı öngörülmüştür. Sicil dosyasının içinde tescil talebiyle bildirilecek belgeler, kütük kayıt örneği ve mülkiyetin devrine ilişkin GESBİS’te düzenlenen belgenin fotoğraflı örneği bulunur. Detaylı bilgi için bkz. GSTT m. 13/2-b. Gemi sicil dosyaları, gemi numaralarına göre tutulur ve arşivlenir.

⁵⁵ Takyidat bölümü, GSTT m. 7’de GESBİS’i oluşturan yardımcı kütüklerden biridir.

Malik, geminin sicil kaydının silinmesini sicil müdürlüğünden isteyebilir. Bu talebin yazılı olarak yapılması gerekir ve kaydın silinmesine esas oluşturacak belgeler de sunulur. Talep üzerine sicil müdürlüğü, silinme içi öngörülen şartların meydana gelip gelmediğini araştırır. Silinme şartlarının oluşması yahut silinme talebinin uygun görülmesi halinde gemi, sicil kaydından silinir. Geminin malikine de bir silinme belgesi verilir (GSTT m. 25). Kayıt işlemleri gibi geminin sicilden silinmesine dair kayıtlar da GESBİS'e işlenir. Sicilden silinecek geminin kaydına silinme sebebi yazılır. GESBİS üzerine "silinmiştir" kaydı düşülür ve kayıt kapatılır. Ancak silinmiş olan kayıtlar GESBİS'ten kaldırılmaz, aynı gemi numarası ile silinmiş gemiler listesine eklenir ve saklanır (GSTT m. 25/6).

GSTT m. 37, GESBİS kayıtlarının yayımlanmasını düzenlenmiştir. Madde hükmü gereğince GESBİS'e kaydedilmiş gemilere ait bilgiler arasından Bakanlıkça uygun bulunan bilgiler, Bakanlığın resmi internet sitesinde yayımlanabilir. Ancak takyidat bilgileri, bu kapsam dışında tutulmuştur. Bakanlığın internet sayfasında yayımlanan bilgiler ve dokümanlar, ilgili sicil müdürlüğü tarafından onaylanmadıkça resmî belge niteliğine sahip olmazlar. Bunun yanı sıra kurum veya kuruluşların Bakanlıktan talep etmeleri ve bu taleplerin Bakanlıkça uygun bulunması durumunda, talepte bulunan kurum ve kuruluşlara GESBİS'e ulaşma yetkisi ve izni verilebilir. Bu kapsamda GESBİS'e ulaşma yetkisi ve izni verilen kurumlara, GESBİS'teki kayıtlar üzerine haciz ve ipotek kaydı koyma ve bunları kaldırma yetkisi de tanınabilir (GSTT m. 38). Kanımızca bu yetkinin tanınması uygulamada pek çok iş ve işlemin bürokrasiye takılmadan daha hızlı sonuçlanmasını sağlayarak kişi, kurum ya da kuruluşların hak kaybına uğramasının önüne geçebilir.

C. GEMİ SİCİLİNİN ELEKTRONİK ORTAMDA TUTULMASININ ETKİLERİ

Gemi sicillerinin tutulmasındaki asıl amaç, ekonomik bakımdan büyük değer taşıyan gemilerin maddi ve hukuki durumlarının bilinmesi ve üçüncü kişileri ilgilendiren hukuki ilişkilerin aleni hale getirilmesidir.⁵⁶ Bir gemi yahut gemi üzerindeki hukuki ilişkiler hakkında bilgi almak isteyen kişi, gemi sicilini inceleme yetkisine sahiptir. Bu bağlamda gemi sicilinin sahip olduğu işlevlerden biri aleniyet işlevidir.⁵⁷

TTK m. 973 hükmüne göre, gemi sicili açıktır. Herkes sicil kayıtlarını inceleyebilir ve giderini ödemek şartıyla onaylı veya onaysız örnek alabilir. Ayrıca sicil müdürlüğüne başvurulması halinde bir sicil kaydına ilişkin başka bir kaydın olmadığına veya bir tescilin hiç yapılmadığına dair belge alınabilir (GSN m. 93). Aleniyet ilkesi, ticaret sicilinde olduğu gibi gemi sicilinde de geniş kapsamlı tutulmuştur.⁵⁸ Bu doğrultuda gemi sicilinde yer alan kayıtları incelemek isteyen kişi, tapu sicilinin aksine ilgili olduğunu ispat etmek zorunda değildir.⁵⁹ Bununla beraber, sicil dosyalarını, bir kaydın tamamlanabilmesi için gemi sicilinde kendilerine gönderme yapılan belgeleri ve henüz sonuçlanmamış tescil istemlerini incelemek ve bunlardan

⁵⁶ Kender, Çetingil ve Yazıcıoğlu, a.g.e., s. 95; Yazıcıoğlu, a.g.t., s. 3.

⁵⁷ Fevzi Topsoy, *Deniz Ticareti Hukuku I*, İstanbul: Legal Yayıncılık, 2020, s. 70; Sözer, a.g.e., s. 58.

⁵⁸ CAN, a.g.e., s. 46.

⁵⁹ Detaylı bilgi için bkz. Rona Aybay, "Tapu Sicili "Herkes Açık" Mıdır? Çelişkiler Yumağı Bir Madde: MK 1020", *İstanbul Barosu Dergisi*, 87/2 (2013), s. 16.

örnek almak isteyen kişi, haklı bir menfaati olduğunu inandırıcı bir şekilde ortaya koymalı, ilgili olduğunu ispat etmelidir (TTK m. 973/2).

Her ne kadar gemi sicillerinin herkes tarafından incelenebileceği kanun hükmünde düzenlense de sicil kayıtlarına ulaşmak uygulamada çok kolay değildir. Gemi sicili, Bakanlığın⁶⁰ uygun göreceği sicil müdürlüklerinde tutulur. Bu sicil müdürlükleri; Trabzon, Samsun, Zonguldak, İstanbul, Bandırma, Çanakkale, İzmir, Antalya, Mersin ve İskenderun liman başkanlıklarında yer alır (GSN m. 1). Dolayısıyla sayılan şehirlerde ikamet edilmiyorsa sicil kayıtlarını incelemek oldukça zahmetli bir işe dönüşecek ve olağanüstü bir çaba göstermek gerekecektir.

Teknolojinin semerelerinden biri olan internetin hayatımızda giderek daha fazla yer alması ve istenilen bilgiye ulaşmada kolaylık ve hız sağlamasıyla gemi sicilinin elektronik ortamda tutulması bir ihtiyaç haline gelmiştir. Gemi sicilinin elektronik ortamda tutulmasıyla sağlanacak faydalardan ilki, gemi sicilini incelemek ve örnek almak için gemi sicil müdürlüğüne gitme zorunluluğunun ortadan kalkmasıdır. Elektronik ortamın sağlayacağı faydayla, gemi sicilini incelemek isteyen kişiler, günün her saatinde⁶¹ sicil kayıtlarına ulaşabilirler. Böylelikle sicilin elektronik ortamda tutulmasıyla kayıtların incelenmesi için mekân ve zaman sınırlaması olmayacak, internet bağlantısının bulunduğu herhangi bir yerden bu inceleme yapılabilecektir.⁶²

Gemi sicilini incelemek ve sicilde yer alan kayıtları sorgulamak üzere elektronik ortama giriş yapan kimselerin kayıt altına alınması elektronik sicilin güvenliği bakımından önem arz eder. Bu kayıt, inceleme yahut sorgulama yapacak kimselerin ad, soyad ve e-postaları ile oluşturacakları bir üyelikle sağlanabilir. Oluşturulacak bu üyeliğin cüzi bir ücrete bağlanması da düşünülebilir.⁶³ Zaman tasarrufu sağlayacak ve yol masrafını ortadan kaldıracak olan elektronik gemi sicilinin sağladığı fayda karşısında ilgili, yapacağı işlemler için cüzi bir bedele katlanabilir. Ancak bu bedel elektronik ortamdan beklenen faydanın önüne geçmemelidir. Kanaatimizce sicil inceleme ve kayıtları sorgulama işlemleri bir ücret karşılığı olmadan yapılabilmesi; onaylı⁶⁴ örnek almak isteyen kimseler ise uygun bir ücret karşılığında bu imkana sahip olmalıdır.

Gemi sicilinin elektronik ortamda tutulması, gemi sicilindeki kayıtlara, yüzlerce defter sayfası incelenmeden yalnızca birkaç dakika içinde ulaşılabilmesini de sağlar. Kullanılacak anahtar kelimelerle belirli kategoriler altında bilgisayar üzerinden yapılacak aramalarla gerek duydukları bilgilere, karışıklık meydana gelmeden erişebilirler. Kullanılacak olan elektronik ortam sayesinde yalnızca sicil kayıtlarına değil, gemiye ilişkin arşivdeki belgelere de hızlıca ulaşılmasına imkân verir. Dolayısıyla sicilin elektronik ortamda tutulmasıyla zamandan da tasarruf edilir. Ayrıca sicilin elektronik ortamda tutulmasıyla kaydedilecek bilgiler ve tescile esas

⁶⁰ Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı anlaşılmalıdır.

⁶¹ Almanya'nın Bavyera eyaletinde olduğu gibi, elektronik ortamda tutulan sicil kayıtları, günün belirli saatlerinde erişime açık olacak şekilde düzenlenebilir. Detaylı bilgi için bkz. Mustafa İsmail Kaya, "Ticaret Sicilinin Elektronik Ortamda Tutulması", *Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 5/1, (2008), s. 86, dn. 61.

⁶² Akdağ Güney, *Yeni Türk Ticaret Kanunu ve Avrupa Birliği Mevzuatı Çerçevesinde Ticaret Sicili*, s. 57.

⁶³ Elektronik ticaret sicili bakımından benzer görüş için bkz; Erol Ulusoy, "Ticaret Siciline Tescilin Olumsuz Etkisine Veda Elektronik Ticaret Sicili – Ticaret Sicili Bilgi Bankası – İnternet Sayfası", *Prof. Dr. Hüseyin Ülgen'e Armağan*, C. I, İstanbul, (2007), s. 96; Akdağ Güney, *Yeni Türk Ticaret Kanunu ve Avrupa Birliği Mevzuatı Çerçevesinde Ticaret Sicili*, s. 57.

⁶⁴ Elektronik ortamda onay, elektronik imza ile sağlanabilir. 5070 sayılı Elektronik İmza Kanunu m. 5 hükmü uyarınca güvenli elektronik imza, elle atılan imza ile aynı hukukî sonucu doğurur.

olan belgeler daha güvenli bir şekilde ve uzun süre depolanır. Elektronik ortamla birlikte depolamanın kapasitesi de artar.⁶⁵

Elektronik ortam yalnızca gemi sicilinin tutulması için değil, sicil işlemlerinin⁶⁶ yapılması için de büyük kolaylık sağlar. Zira başvuruların elektronik ortamda yapılması her şeyden önce başvuruları basitleştirir. Başvuru ve işlemlerin sürelerini kısaltacağı gibi yapılan işlemlerde belirlenen usulün bununla birlikte belgelerin yeknesaklığını sağlar. Sicil müdürlüklerinde iş yükünü azaltarak, hız ve verimi arttıracaktır. Tüm bunların yanı sıra defter (klasik) gemi sicilinden vazgeçilip elektronik gemi siciline geçilmesiyle büyük oranda kâğıt israfının da önüne geçilecektir.⁶⁷ Halihazırda ülkemizde kullanılan Umurbey Vatandaş Portal, e-Devlet ile uyum içinde çalışan bir sistemdir. Ancak Umurbey, gemi sicil işlemleri ile ilgili vatandaşın talebini ileterek ilgili belgeleri sisteme yüklediği ve harcını peşin ödeyerek sistemin verdiği tarih ve saatte ilgili liman başkanlığına başvurduğu bir ön hazırlık, ön randevu sisteminden ibarettir. Bu nedenle kullanılan portal ile sicil işlemlerinin elektronik ortamda yapıldığından bahsedilemez.

Gemi sicilinin elektronik ortamda tutulmasının sağlayacağı bir diğer fayda, kamu kurum ve kuruluşlarının ihtiyaç duydukları bilgi ve belgelere ulaşmasında kolaylık sağlamasıdır. Tutulan diğer elektronik gemi sicilleriyle oluşturulacak ortak ağ sayesinde kamu kurum ve kuruluşlarının bürokrasiye takılmadan⁶⁸, hızlı ve karşılıklı⁶⁹ olarak veri alışverişinde bulunmalarını mümkün kılar. Yeni bilgiler ya da takyidatlar elektronik ortam aracılığıyla ilgililerin hak kaybına uğramasına engel olacak şekilde, güvenli ve hızlı bir şekilde sicillere işlenir.

Gemi ile ilgili sicil kayıtlarına elektronik ortamda ulaşılabilmesi ile bilgi toplumunun gereklerinden biri yerine getirilmiş olacaktır. Ancak bu elektronik ortamın sağladığı tek fayda değildir. Bunların yanı sıra sağlayacağı geniş aleniyetle gerçek anlamda şeffaflık gerçekleştirilerek kayıtlardaki yolsuzlukların, aykırılıkların ve düzensizliklerin de önüne geçilebilecektir.

D. ELEKTRONİK GEMİ SİCİLİ DÜZENLENİRKEN MEYDANA GELEBİLECEK SORUNLARIN DEĞERLENDİRİLMESİ

Defter gemi sicilinden elektronik gemi siciline geçerken pek çok sorunla karşılaşılabilir. Bu sorunlardan ilki mevzuat eksikliği olarak karşımıza çıkar. Halihazırda gemi sicilinin nasıl tutulacağı 1957 tarihli Gemi Sicil Nizamnamesi tarafından düzenlenmektedir. Teknolojik gelişmelerin çok gerisinde kalan bu Nizamname değiştirilmeli ve elektronik gemi sicili için hukuki dayanak oluşturulmalıdır. Oluşturulacak mevzuat, gemi sicilinin elektronik ortamda ne şekilde tutulacağını, içeriğinin ne olacağını, hangi sistemin kullanılacağını detaylı bir şekilde düzenlemelidir.

Gemi sicilinin elektronik ortamda tutulmasına yönelik oluşturulacak yeni mevzuatın, mevcut gemi sicil kayıtlarının elektronik ortama aktarılmasına ilişkin ilke ve esasları da

⁶⁵ Antalya, a.g.e., s. 20.

⁶⁶ Gemi sicili işlemleri tescil, terkin ve tadildir. Detaylı bilgi için bkz. Sözer, a.g.e., s. 64; Can, a.g.e., s. 46; Kender, Çetingil ve Yazıcıoğlu, a.g.e., s. 99 vd.

⁶⁷ Demirel, *Ticaret Sicili*, s. 86; Kaya, "Ticaret Sicilinin Elektronik Ortamda Tutulması", s. 89; Akdağ Güney, a.g.e., s. 40.

⁶⁸ Akdağ Güney, a.g.e., s. 40.

⁶⁹ Demirel, a.g.e., s. 75

belirlemesi gerekir.⁷⁰ Gemi siciline işlenmesi istenen yeni kayıtlar direkt olarak elektronik ortama yapılırken, defter sicilinde yer alan sayfalar tarayıcılar yardımı ile sisteme kaydedilebilir. Halihazırda defter sicilinde tutulan kayıtlar, elektronik ortama geçirilirken hata yapılması meydana gelebilecek sorunlardan bir diğeridir. Ülkemizde tutulan ve elektronik ortama aktarılan sicillerden biri olan tapu sicilinde de benzer problemler yaşanmış ve bu problemler yargı kararlarına olmuştur.⁷¹ Meydana gelecek bu hatalar hak kayıplarına sebep olabileceğinden önem arz etmektedir.

Gemi sicilinin elektronik ortamda tutulmasında teknik altyapının yetersiz olması bir diğer sorundur. Ülkemizde tapu sicilinin⁷², ticaret sicilinin⁷³ elektronik ortamda tutulması için çalışmalar yapılmışsa da bu sistemleri gemi siciline uyarlamak gerekecektir. Her ne kadar sicillerin elektronik ortamda tutulmasına öncülük eden diğer sicillerin geçiş aşamasında yaşanan zorluklar yaşanmasa da gemi sicil için sistem, en baştan kurulacaktır. Ayrıca sisteme uyum sağlanabilmesi için sicil personeline uygulamalar ile ilgili farkındalık eğitimleri verilmelidir.

Elektronik gemi siciline geçilmesi ile sicil aleniyetinin daha kolay sağlanacağından yukarıda bahsetmiştik. Ancak sicilin aleniyeti sağlanırken, kişilik hakkı kapsamında yer alan kişisel verilerin ihlali sorunu gündeme gelebilir. Bu bağlamda sicil kayıtlarının aleniyetinin sağladığı kamusal yarar ile hak sahibinin kişisel verilerinin korunması arasında bir denge gözetilmelidir.⁷⁴

Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'nun 3. maddesinin 1. fıkrası (d) bendi uyarınca kişisel veri ; kimliği belirli veya belirlenebilir gerçek kişiye ilişkin her türlü bilgiyi, (e) bendi uyarınca kişisel verilerin işlenmesi ; kişisel verilerin tamamen veya kısmen otomatik olan ya da herhangi bir veri kayıt sisteminin parçası olmak kaydıyla otomatik olmayan yollarla elde edilmesi, kaydedilmesi, depolanması, muhafaza edilmesi, değiştirilmesi, yeniden düzenlenmesi, açıklanması, aktarılması gibi veriler üzerinde gerçekleştirilen her türlü işlemi ifade etmektedir. TTK m. 960 gereğince gemi malikinin gerçek kişi olması halinde adı ve soyadı, T.C. kimlik numarası, varsa ticaret unvanı ve kayıtlı bulunduğu ticaret sicili müdürlüğü ile sicil numarası da sicile tescil edilecektir. Bu bağlamda sicile tescil edilecek bu bilgiler, KVKK bakımından kişisel veri niteliğindedir ve bu veriler sicile kaydedilerek işlenir. Elektronik ortamda tutulan ticaret sicilinde de benzer şekilde kişisel verilerin işlendiği görülmektedir. Kişisel Verileri Koruma Kurumu'nun 22.04.2020 tarih ve 2020/307 sayılı kararı "Müdürlük tarafından tutulan ticaret sicilinin kişisel verileri içerdiği ve sicilde yer alan kişisel veriler bakımından Müdürlüğün

⁷⁰ Veysel Başpınar, "Elektronik Tapu Sicili Düzenlenirken, Tapu Sicilinin Aleniyeti ve Diğer Alanlarla İlgili Alınması Gereken Tedbirler", *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 57/3 (2008) s. 114.

⁷¹ Yargıtay HGK., 2017/2680 E., 2021/496 K., 05.04.2021 tarihli karara konu olan olay; taşınmaza ait hem kütük sayfası hem de elektronik olarak Tapu ve Kadastro Bilgi Sisteminden (TAKBİS) temin edilen tapu kaydı bulunmakta olmasına rağmen mülkiyet hakkı sahibinin adı kütük sayfasında "Cemalettin" olarak, TAKBİS'den alınan kayıta ise "Celealettin" olarak yazılı olmasıdır. (Bu karar için bkz., <https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/>.)

⁷² Tapu sicil kayıtlarının elektronik ortamda tutulması durumunda, ana ve yardımcı siciller TAKBİS'te düzenlenir. TAKBİS için detaylı bilgi için bkz. Antalya, a.g.e., s. 32 vd.

⁷³ Ticaret sicil işlemleri, MERSİS üzerinden gerçekleştirilir ve sicil kayıtları da bir elektronik sicil olan bu sistemde tutulur. MERSİS ile ilgili detaylı bilgi için bkz. Seyithan Deliduman ve Serdar Acar, "Elektronik Ortamdaki Ticaret Sicili İşlemleri ve MERSİS" *Regesta Ticaret Hukuku Dergisi*, 2/2 (2012), s. 37 vd.

⁷⁴ Aybay, "Tapu Sicili "Herkes Açık" Mıdır? Çelişkiler Yumağı Bir Madde: MK 1020", s. 21.

kişisel veri işleme faaliyetini gerçekleştirdiği; Ticaret sicilinin aleni olmasının sicilde yer alan kişisel verilerin 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu hükümlerinden muaf olacağı anlamını taşımadığı” şeklindedir.⁷⁵ Bu kapsamda, gemi siciline tescili öngörülen bilgiler, kişisel veri içerdiği ve bu verilere herkesin erişim sağlaması mümkün olduğundan verilerin kötü niyetli kullanımını ve ihlalini engellemek amacıyla düzenlemeler yapılmalıdır. Kişisel veri içeren kayıtların maskelenmesi⁷⁶ yahut yalnızca izin verilecek kişi tarafından incelenmesi gibi teknik ve idari tedbirler öngörülebilir.⁷⁷ Sicil kayıtlarının incelenmesinde sınıflandırma metodu kullanılması bu dengeyi sağlayabilir.⁷⁸ Bu yöntemde kişisel veriler kapsamına girmeyen sicil kayıtları herkesin erişimine açıktır.

Defter gemi sicilinin tutulmasıyla meydana bir zarar gelmesi durumunda zarar gören hak sahibi, Türk Medeni Kanunu’nun 1007. maddesi uyarınca Devletten zararının giderilmesini isteme hakkına sahiptir. Devletin kusursuz ve asli sorumluluğunun, elektronik ortamda tutulan gemi sicili için geçerli olup olmayacağı bir başka tartışma konusu olacaktır. Zira, sicil elektronik ortamda tutulurken sicil memurlarından kaynaklanan hataların yanında elektronik ortamdan kaynaklanan ve kendine özgü hatalar da meydana gelebilir. Ticaret sicili için bakıldığında, ticaret sicilinin tutulmasından doğan zararlarda sorumluluğun TTK m. 25/2’de Devlet ile ilgili oda arasında paylaşılacağı düzenlenmiştir. Buradaki müteselsil sorumluluk, sicilin defter yahut elektronik şekilde tutulması bakımından farklılık içermez.⁷⁹ Ancak, öğretilerde bizim de katıldığımız görüşe⁸⁰ göre ticaret sicilinin elektronik ortamda tutulmasından kaynaklanan hatalardan ilgili oda tek başına sorumlu olmalıdır. Çünkü, elektronik ticaret sicilinin düzenli ve güvenli işleyişinden sorumlu olan odadır. Bununla beraber gemi sicili için ticaret sicilinde olduğu gibi müteselsil bir sorumluluk belirlenmemiştir. Ayrıca TMK m. 1007 gereğince Devletin sorumluluğu kusursuz bir sorumluluktur. Bu nedenle gemi sicilinin elektronik ortamda tutulması halinde, elektronik ortamdan kaynaklanan bir zarar doğmasında da Devlet zararını giderilmesinden sorumlu olacaktır.

⁷⁵ Bu karar için bkz., www.lexpera.com.tr.

⁷⁶ Detaylı bilgi için bkz. “Kişisel Verilerin Silinmesi, Yok Edilmesi veya Anonim Hale Getirilmesi Rehberi”, Kişisel Verileri Koruma Kurumu, erişim 01 Aralık, 2021, <https://www.kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/bc1cb353-ef85-4e58-bb99-3bba31258508.pdf>.

⁷⁷ Ticaret Sicil Yönetmeliğinin 41.maddesinin 2. fıkrasında tescil edilen gerçek kişilerin kimlik numaralarının ilan edilmeyeceği düzenlenmiştir. Bu bağlamda Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde yapılan ilanlarda T.C. kimlik numaraları maskelenerek yayımlanmaktadır. Maskeleyen, birkaç rakam dışında diğerlerinin sembolle gösterilmesiyle yapılır. Örneğin 512*****20 şeklinde. Bunun dışında gerçek kişilerin ikametgâh adresleri de yalnızca il ve ilçe olarak ilan edilmektedir.

⁷⁸ Başpınar, “Elektronik Tapu Sicili Düzenlenirken, Tapu Sicilinin Aleniyeti ve Diğer Alanlarla İlgili Alınması Gereken Tedbirler”, s. 118; Akdağ Güney, a.g.e., s. 79.

⁷⁹ Detaylı bilgi için bkz. Demirel, a.g.e., s. 279 vd.

⁸⁰ Ulusoy, “Ticaret Siciline Tescilin Olumsuz Etkisine Veda Elektronik Ticaret Sicili – Ticaret Sicili Bilgi Bankası – İnternet Sayfası”, s. 98.

SONUÇ

Gemiler mahiyetleri itibariyle taşınır olsalar da taşıdıkları büyük ekonomik ve hukuki değer sebebiyle sicil altında tutulur. Gemi sicili, geminin ayırt edilmesini sağlayan unsurları, gemi üzerindeki hakları, hukuki ilişkileri, bunların akıbetine dair bilgileri içerir ve bunları aleni hale getirir. Çalışmanın konusunu oluşturan Milli Gemi Sicili, Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığının uygun göreceği yerlerde sicil müdürlüklerinde tutulur. Milli Gemi Sicilinin nasıl tutulacağı, içeriğinin ne olacağı ise Türk Ticaret Kanunu'nda ve Gemi Sicil Nizamnamesinde düzenlenir.

Teknolojinin ve internetin gelişmesi bilgi ve belgelere daha kolay ulaşmamızı sağlamış, işlemleri daha hızlı bir hale getirmiştir. Bu nedenle hayatın her alanında olduğu gibi bilgilerin sınıflandırılması ve saklanması amacıyla kurulan sicillerde de etkisi yadsınmaz. Bu gelişmelerle beraber hukukumuzda yer alan birçok sicil elektronik ortamda tutulmaya başlanmıştır. Ancak 1957 tarihli Gemi Sicil Nizamnamesi gelişen çağa ayak uydurmaktan çok uzaktır. Dolayısıyla gemi sicili, teknolojik gelişmelerin gerisinde kalmıştır. Ülkemizde halihazırda defter gemi sicili tutulmakta, sicil işlemleri yalnızca sicil müdürlüklerinde yapılmaktadır.

TTK m. 994 hükmü ile 2011 tarih ve 655 sayılı KHK hükümlerine dayanılarak gelişen teknolojiye yetişebilmek için Gemi Sicil Tüzüğü Taslağı hazırlanmıştır. Fakat bu Taslak henüz yürürlüğe girmemiştir. Tüzük Taslağı'nda geçen GESBİS kavramı, gemi sicilinin elektronikleşmesiyle tutulacak sicili tanımlamaktadır. Tüzük Taslağı tekrar gözden geçirilmeli ve düzenlenmesinin üzerinden henüz birkaç yıl geçmiş olsa dahi yeni gelişmelere göre güncellenmelidir. Oluşturulacak yönetmelikte her husus detaylı bir şekilde ele alınmalı, mevcut gemi sicil kayıtlarının elektronik ortama aktarılmasına ilişkin ilke ve esaslar belirlenmelidir.

Gemi sicilinin elektronik ortamda tutulması sicilin aleniyet işlevini güçlendirir. Defter sicilinin incelenmesinde var olan mekân ve zaman sınırlaması da elektronik gemi siciliyle ortadan kalkar. Böylelikle günün istenilen saatinde, internetin bulunduğu her yerden elektronik sicile ulaşma imkânı doğar. Elektronik gemi sicili, yalnızca defter sicilinin elektronik ortama aktarılması anlamına gelmemelidir. Sicil işlemlerinin elektronik ortamda yapılması da düzenlenerek, teknolojinin hızından ve sağladığı kolaylıktan faydalanılmalıdır.

Ülkemizde defter sicilinden elektronik ortama geçiş yapan pek çok sicil vardır. Halihazırda elektronik ortamda tutulan sicillerin geçişte yaşadığı gelişmeler, gemi sicilinin elektronik ortama entegresinde, mevzuat ve altyapı eksikliğinin giderilmesinde ve kişisel verilerin korunması noktasında aydınlatıcı olmalıdır.

KAYNAKÇA

- Acun, Hüseyin. "Gemi Mülkiyetinin Devrinde Sicile Güven İlkesi Sorunu ve Çözüm Önerisi". Akdeniz Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi. 10/2 (2020): 485-507.
- Algantürk Light, S. Didem. "Bağlama Kütüğü Uygulama Yönetmeliği Hakkında Değerlendirmeler". İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi. 8/16 (2009): 49-64.
- Antalya, Osman Gökhan. Elektronik Tapu Sicili. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2019.
- Atamer, Kerim. "Bağlama Kütüğü: Yasama Amacı, Uygulama Alanı ve Özel Hukuk Kurallarına Etkisi". Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi. 25/4 (2009): 297-368.
- Atamer, Kerim. Deniz Ticareti Hukuku Cilt II- Gemilerin Eşya Hukuku. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2018.
- Ayan, Mehmet. Eşya Hukuku – I: (Zilyetlik ve Tapu Sicili). Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2016.
- Aybay, Rona. "Tapu Sicili "Herkes Açık" Mıdır? Çelişkiler Yumağı Bir Madde: MK 1020". İstanbul Barosu Dergisi. 87/2 (2013): 15-31.
- Başpınar, Veysel. "Elektronik Tapu Sicili Düzenlenirken, Tapu Sicilinin Aleniyeti ve Diğer Alanlarla İlgili Alınması Gereken Tedbirler". Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi. 57/3 (2008): 97-132.
- Bilge, Mehmet Emin. Ticaret Sicili. İstanbul: Beta Yayınları, 1999.
- Bilgili, Fatih ve Erhan Demirkapı. Ticaret Hukuku Bilgisi. Bursa: Dora Yayınları, 2019.
- Can, Mertol. Deniz Ticareti Hukuku Cilt I. Ankara: İmaj Yayıncılık, 2003.
- Çağa, Tahir ve Rayegân Kender. Deniz Ticareti Hukuku I. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2009.
- Demir, İsmail. "Yeni Bağlama Kütüğü Rejimi Üzerine Değerlendirmeler". Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi. 64/1 (2015): 103-169.
- Demirel, Duygu. Ticaret Sicili. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2016.
- Dinç, Serhan. "Ticaret Sicilinin Oluşumu, Özellikleri, İşlevi, İspat Gücü ve Etkileri". Terazi Hukuk Dergisi. 11/122 (2016): 51-58.
- Güney, Necla Akdağ. Yeni Türk Ticaret Kanunu ve Avrupa Birliği Mevzuatı Çerçevesinde Ticaret Sicili. İstanbul: İstanbul Ticaret Odası Yayınları, 2011.
- Gürpınar, Damla. "Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu Uyarınca Kurulmuş Olan Rehinli Taşınır Sicilinin Tapu Sicili ile Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi". Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi. 19/2 (2017): 61-102.
- İzveren, Adil, Nisim Franko ve Ahmet Çalık. Deniz Ticareti Hukuku. Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 1994.
- Kaya, Mustafa İsmail. "Ticaret Sicilinin Elektronik Ortamda Tutulması". Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi. 5/1, (2008): 67-99.
- Kayhan, Şaban. Deniz Ticareti Hukuku. İstanbul: Umuttepe Yayınları, 2020.
- Kender, Rayegân, Ergon Çetingil ve Emine Yazıcıoğlu. Deniz Ticareti Hukuku. İstanbul: Filiz Kitabevi, 2020.
- Kişisel Verileri Koruma Kurumu. "Kişisel Verilerin Silinmesi, Yok Edilmesi veya Anonim Hale Getirilmesi Rehberi". Erişim 28 Kasım, 2021. <https://www.kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/bc1cb353-ef85-4e58-bb99-3bba31258508.pdf>.
- Kurt, Hayrettin. "Türk Uluslararası Gemi Sicili Kanunu'nun Değerlendirilmesi". Ankara Barosu Dergisi. 64/4 (2014): 269-290.
- Kurt, Hayrettin. Türk Uluslararası Gemi Sicili. Ankara: Yetkin Yayıncılık, 2020.

- Kuyucu, Aslıhan Sevinç. "Bağlama Kütüğüne Kayıtlı Gemilerin Mülkiyetinin Özel Hukuk Hükümlerine Göre Kazanılmasına İlişkin Esaslar". *Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Özel Hukuk Bülteni*. 37/2 (2017): 689-710.
- Poroy, Reha ve Hamdi Yasaman. *Ticari İşletme Hukuku*. İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2007.
- Sirmen, Lale. *Tapu Sicilinin Tutulmasından Doğan Zararlardan Devletin Sorumluluğu*. Ankara: Sevinç Matbaası, 1975.
- Sözer, Bülent. *Deniz Ticareti Hukuku-I*. İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2019.
- Şeker Öğüz, Zehra. "Türk Hukukunda Gemi Sicillerinin Düzenlenişi ve Sahip Olduğu Fonksiyon-lar". *Cumhuriyetin 75. Yıl Armağanı*. (1999): 879-896.
- Şimdi, Halil ve Ayşegül Karataş. "Türkiye Uluslararası Gemi Sicili Kanunu Amacına Ulaştı mı?". *Alphanumeric Journal*. 7/3 (2019): 71-86.
- T.C. Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı Denizcilik Genel Müdürlüğü. "Dijital dönüşüme Türk bayraklı gemilerimizin Gemi Sicil işlemleri ile devam ediyoruz...". Erişim 26 Kasım, 2021. <https://denizcilik.uab.gov.tr/haberler/dijital-donusume-turk-bayrakli-gemilerimizin-gemi-sicil-islemleri-ile-devam-ediyoruz> .
- T.C. Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı Denizcilik Genel Müdürlüğü. "Gemi Sicil ve Bağlama Kütüğü İşlemleri". Erişim 28 Kasım, 2021. <https://denizcilik.uab.gov.tr/duyurular/gemi-sicil-ve-baglama-kutugu-islemleri> .
- Topsoy, Fevzi. *Deniz Ticareti Hukuku I*. İstanbul: Legal Yayıncılık, 2020.
- Ulusoy, Erol, "Ticaret Siciline Tescilin Olumsuz Etkisine Veda Elektronik Ticaret Sicili-Ticaret Sicili Bilgi Bankası- İnternet Sayfası", Prof. Dr. Hüseyin Ülgen'e Armağan, C. I, İstanbul 2007, s. 89-123.
- Yazıcıoğlu, Emine. "Türk Gemi Sicili". Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, 1990.
- Yılmaz, Ejder. *Hukuk Sözlüğü*. Ankara: Yetkin Yayınları, 2017.
- <https://umurbey.uab.gov.tr/Vatandas/VatandasSSS>
- <https://karararama.yargitay.gov.tr/>
- www.lexpera.com.tr